

Over grafheuvels, Colorado- en oliekevers

door M. G. J. Meijer, Hengelo (O.)

Met tekeningen van de schrijver

Links volwassen oliekever.

rechts Triunguline

Uren hadden we reeds gezworven door het aan afwisseling zo rijke gebied tussen Reutum en Vasse in de nabijheid van Oostmarsum. We hadden genoten van de ruimte van de uitgestrekte heidevelden en het geaccidenteerde terrein, dat het ons mogelijk maakte zelfs ver in de omtrek torenspitsjes en fabrieksschoorstenen van de omringende plaatsen te ontdekken.

Voor ons, Twentenaren, betekent een wijd uitzicht veel, omdat we in normale omstandigheden de verte steeds belemmerd zien door bomen en struikgewas. Op een hoge es of op 'een heuvel zien we uit over golvende korenvelden naast groene aardappelakkers, paarsgetinte heideplekken, afgewisseld met dennen en houtwallen. Hier en daar slingert een wegje hetwelk zich in de verte verliest in de wazigheid of opklimt tegen een andere heuvel om daarachter te verdwijnen. Kleine heuveltjes in de nabijheid blijken oude grafheuvels te zijn, eeuwen hebben ze daar rustig gelegen, totdat begerige handen de urnen probeerden te vinden; met de as van de doden werden ze dikwijls uit deze aarde losgewroet, verkocht of voor wetenschappelijk doel opgeborgen. Het opgraven had echter wel zo kunnen gebeuren dat het geschonden aanzien dezer graven voorkomen of in ieder geval hersteld was. Deze oude grafheuvels passen volkomen in deze omgeving van eenzaamheid en landelijke rust, jammer dat deze rust op een dergelijke wijze verstoord werd. Nadat we in een dal de oorsprong van een beekje hadden opgespoord, vele prikkeldraden en drassige weiden trotserend, voelden we danig onze benen en aanvaardden we onze terugtocht.

Bij een aardappelveld troffen we vele Coloradokevers in alle stadia van ontwikkeling; het viel ons op dat de slechtst groeiende planten het meest bezocht werden door dit nieuwe gevaar, gezonde akkers bleken vrijwel zonder kevers. Eventjes verder vonden we de wel zeer bijzonder paarsachtig zwarte Oliekever (*Meloë proscarabaeus*), een onzer grootste kortschildkevers. Reeds eerder had ik deze in de Betuwe aangetroffen doch nog nooit in Twente. Het was voor ons een bijzondere vondst! Maar daar bleef het niet bij, want eventjes verder vonden we aan een aardappelstruik een grote dot hangen van zeer kleine geelachtig bruine insectjes, welke bij nader beschouwen zeer vlug bleken te zijn en zich aan elkaar vasthechten, doch ook snel zich aan ons vastklampten en zelfs aan onze kleren 20 km ver werden meegenomen. Wat het voor krioelende beestjes waren wisten we niet eerder, dan nadat we de levensloop van onze Oliekever hadden nagegaan. Het waren nl. een massa larfjes, pas uit de eitjes gekomen, van deze kever, de zg. triungulinen, het eerste larve-stadium van deze kever met een wel zeer bijzondere levensloop. In verband met de betrekkelijk geringe kansen in het leven legt het wijfje van een Oliekever zeer veel eitjes in een zelfgemaakt kuiltje, soms wel 1000 stuks en nog meer. Dit schijnt ze zelfs enige malen te kunnen herhalen, zodat er in het geheel wel 3 à 4000 gelegd worden. Zo'n enorm aantal schijnt voor

deze kever nodig te zijn om haar soort in stand te houden. Wat is nl. het geval? Die kleine larven leven niet van de plant waaraan ze hangen, doch ze wachten een gelegenheid af om zich vast te hechten aan een bijtje; niet om het diertje zelf kwaad te doen, maar alleen om het te gebruiken als transportmiddel. Het wilde bijtje vliegt naar zijn nest met cellen waarin honig zit. De oliekeverlarven leven nu van deze honig. Komen ze dus op andere insecten terecht dan zullen ze van honger omkomen, wat in de meeste gevallen wel zal gebeuren. Alleen dus als het lot haar gunstig is en ze het wilde bij-wijfje als vliegtuig gekozen heeft zal een triunguline op de juiste basis arriveren en zich te goed kunnen doen aan de honig van deze bij, na eerst het eitje van de bij te hebben opgepeuzeld. Moeder bij sluit na het leggen van het eitje de cel af, terwijl een listige triunguline haar voor geweest is, zich reeds aan het ei te goed doet en zich laat insluiten. Direct verandert het uiterlijk van de larve en nadat ze alle honig opgesoupeerd heeft, verpopt ze zich enige keren waarna tenslotte de imago uit de pop te voorschijn komt. Men begrijpt dat bij zo'n geringe levenskans zoveel eitjes gelegd moeten worden en dat desondanks toch deze kever zo betrekkelijk weinig voorkomt. De naam Oliekever werd afgeleid van het feit dat het dier bij gevaar en aanraking tussen de pootgewrichten een geelachtige vloeistof doet ontwijken. Triunguline noemt men de larven wegens haar drie voetklauwen. Ik meende u deze beschrijving van onze aardige vondst niet te moeten onthouden.

Vogelwaarnemingen op en om de puinhopen in Den Haag

door Jan J. Waldorp, Den Haag

Dwars door Den Haag loopt een lidteken. Eén van de vele, in de oorlog opgelopen. Eens waren daar huizen met tuintjes, en tuinen met villa's. De bezetter deed dat alles verdwijnen en nu zo langzamerhand alle bruikbare stenen uit de ontstane puinvlakten zijn teruggewonnen, zijn daar terreinen ontstaan, die er zo op het eerste gezicht weinig aantrekkelijk uitzien. Je ontmoet er alleen spelende kinderen en mensen, die hun honden eens laten uittrennen, maar geen natuurliefhebbers; die zoeken liever de grootsheid van het strand of de duinen, voorzover nog toegankelijk!

Wanneer je dan je aanvankelijke tegenzin hebt overwonnen en zo'n terrein betreedt, ga je vlug bemerken, dat er nog wel wat te beleven valt, vooral als het voorjaar in aantocht is. Door de ligging ongeveer evenwijdig aan de kust, aansluitend aan parken en verderop aan de duinen, is er een merkbare concentratie van trekvogels.

In de winter van '48-'49 bleven er grote troepen vinkachtigen, vooral kneuen en ringmussen hangen, die zich tegoed deden aan de zaden van de zandkool. Bij helder weer bevolkten ze de talrijke overgebleven puinhopen en koesterden zich in de zon en de door de stenen teruggekaatste warmte. Werd zo'n troep opgejaagd, dan kwam het wel voor, dat ze zich splitste in een deel, dat uitsluitend uit kneuen en een deel, dat uitsluitend uit ringmussen bestond. Haast altijd zijn er een paar graspiepers te vinden, maar ze zijn moeilijk waar te nemen, omdat ze steeds in de dichte begroeiing neerstrijken. Van de talloze trekkers wilde ik een groep van 20 rietgorzen vermelden, die er